

SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L
Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „
Nyilttér szavanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.

Felelős és főszerkesztő: Dr. BOCZ SOMA
Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.

Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.
Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza

A magyar Géniusz kenyérmezei vára.

Mi a nemzeti Géniusz?

Az a lélek, mely egyéni vonása, jellemző megkülömböztetője, minden nemzetnek, más nemzetekkel szemben. Tehát a nemzetnek az az ösztöne, vagy megfoghatatlan alkotó ereje, mely szerint mindent úgy formál át és úgy teremt magának, hogy az összhangban legyen az ő belső világával.

A nemzeti Géniusz — mint Rákosi Jenő gyönyörűen meghatározta — „a nemzeti egyedekben lakozó ama lélek, mely az illetőnek anyagi, szellemi és erkölcsi világában, ezen nemzeti egyedet, minden más egyedtől megkülömböztető tulajdonságaiban megtartja és a saját szellemében való alkotásokra képessé teszi.“

Általános felosztás szerint a nemzeti Géniusz munkáinak két csoportját különböztetjük meg: a külső és a belső, vagyis az anyagi alkotások csoportját egyfelől, a szellemiekét másfelől. De e kettő mégsem választható el ridegen egymástól, mert egy harmadikban mind a kettő egyesül. Ez a harmadik csoport a művészet, melyben a lélek és anyag, a nemzeti szellemnek megfelelően, egyesül.

Azt lehet állítani, hogy a nemzetek érintkezése: állandó harca a nemzetek Géniuszának s minden nemzet, mely a multban nem volt képes eredeti tulajdonságait a fejlődő élet alkotásaiban érvényesíteni, vagyis nem volt képes nemzeti kulturát teremteni: az súlyos veszedelmek között hányatott és idegen tartalommal, idegen izléssel, idegen kulturával telítve, kivetkőzött eredeti szelleméből, aminek folytán nemzeti Géniusza beolvasztatott előbb szellemileg, aztán anyagilag más nemzetek szellemi és anyagi civilizációjába s a nemzeti Géniusz — kiverve a nemzet fiainak lelkeiből — felfordított fáklyájával lett gyászoló alakja a pusztuló és elenyésző nemzeti életnek!

A nemzeti Géniusz legsajátosabb életkategóriája: a nyelv, amint a költő mondja: „Nyelvében él a nemzet!“ A magyar Géniusz: a magyar nyelv. Nem mintha minden működését és alkotó erejét ebben merítené ki a magyar nemzeti szellem, hanem olyan értelemben állítjuk ez igazságot, hogy ez a voltaképpeni megnyilatkozása legsajátosabb, legtisztább, legjellemzőbb alkotása a nemzeti léleknek, melyet azért hozott létre, hogy benne tovább éljen, mert nélküle nem is képes tovább élni.

A nyelv tehát a legközvetlenebb s legsajátosabb alkotása a nemzeti Géniusznak. Utolsó menedéke és végső fegyvere is. Amikor ez kihull a kézből, akkor vége van. Viszont, amíg bírja: bír a halhatatlanság végső eszközével. Ebből indulva: mindent megtalálhat. E nélkül elapad a nemzeti vérkeringés. Nyelve nélkül a nemzeti élet hovatovább érthetlen archeologikus maradványokat talál magán, melyeknek lelki összefüggéseit faji és nemzeti sajátoságaival nem ismeri fel, s ezért lesznek ezek különlegességek rajta, amelyek nem függenek harmónikusan össze átváltozott lényegével. Természetesen aztán ezeket az archeológiai különlegességeket előbb-utóbb eldobja magától s idegenekkel cseréli fel az eredetit, a nyelvével hadilábon álló nemzet.

A más nyelv, más gondolkozást szül, más beszéd, modort, más temperámentumot ad és más izlést, más embert, más nemzetet formál!

Ezekből az előre bocsátott megjegyzésekből, egészen világos, hogy mit kell direktívánknak tekintenünk új helyzetünkben éppen nekünk szászvárosiaknak, kiknek az erdélyi magyar nemzeti Géniusz egy olyan százados intézményt kell átformálva ujólag a nemzeti szellem szolgálatába állítanunk, mint aminő a Kún-kollegium megmaradt és átszervezett új alakulata!

És, ha ennek a direktívának szolgálatába állítjuk oda az új épület eladásából folyó kamatok jövedelmeit: csak a balga és a lószőr szívü ember fogja kétségbe vonni, hogy a kollegium nem a magyar nemzeti Géniusz lefordított fáklyáit e neli újra föl a magasba, hogy világítsa a pusztulás rémitő sötétségeibe, hol idegenné vált a nyelv kikapásával minden, ami magyar és nemzeti. Azt akarjuk, hogy a perifériákon a mieinknek nyelve, öntudata, becsvégya és műveltsége magyar legyen, aminek egyetlen biztos útja, hogy a magyar nyelv uralkodjon a perifériák magyarjainak gondolkodásában.

Éppen ezért reméljük, hogy a Kún-kollegiumra vármegyénk minden magyarja úgy fog feltekinteni, mint a magyar nemzeti Géniusz erős várára. És azt is reméljük, hogy annak védelmében, anyagi istápolásában minden vármegyei magyar lélek kifogja venni a maga méltó részét! G. F.

— **Gőzfürdő megnyitás.** A gőzfürdő urak részére ezentul minden szombaton délután, a kádfürdő minden csütörtök, péntek, szombat és vasárnap áll a közönség rendelkezésére.

A szombat szentsége és Angheliescu.

A romániai zsidók egészen jogosan kérték a közoktatásügyi minisztert arra, hogy a Mózes hitü tanulók számára biztosítsa vallási szent parancsaik betölthetőségének ama külső lehetőségeit, melyeket a modern jogállamok a vallás és lelkiismereti szabadság kötelező tényeinél fogva, mindenütt, minden bevett vagy elismert felekezet számára, törvényhozásilag már biztosítottak. Nem kértek semmi rendkívüli privilégiumot, mikor a szombat nap szentségére hivatkozva, a zsidó tanulóknak a szombati irás alóli felmentéséért folyamodtak. Ez a kívánság jogos volt, mert a szombat nap szentsége az egész zsidó vallásnak a legközpontibb lényege, amelynek, hit által megszentelt, formalizmusában éli ki a zsidó vallásos kegyesség a maga üdv életének nélkülözhetetlen formáit, amiből az következik egész nyilvánvalóan, hogy ezt a — sui generis — üdvösség keresési utat, nemcsak korlátoznia nem szabad, hanem — a legteljesebb supra konfessionalizmus szerint — szabaddá kell tennie a modern, valamire való jogállamnak.

A vallásszabadság elve éppen abban áll, hogy minden vallás a maga legsajátosabb hittudatát és ennek dogmaszerű megfogalmazását, esetleg a hitvallás ránézve kötelező legális disciplináit — megélhesse, vallhassa és gyakorolhassa. Ha a hitvallásos üdvélet megélésében, gyakorlásában, megakadályoztatik valamely felekezet, akkor beáll a burkolt, vagy burkolatlan vallásüldözés szomorú korszaka, ami — fájdalom — még megérhető egy sötét középkorban, de nem menthető és nem igazolható a huszadik században. Meglehet, hogy a romániai zsidók nem csinálnak abból vallási sérelmet, hogy Angheliescu írásra szorítja szombat napon is a zsidó tanulókat, mert hiszen Nagyvárad és Kolozsvár után, ez a szombatnapi szentségkorlátozás már megse kottyán, a világszerte megdöbbenést kiváltó sérelmek és üldözések mellett, de mégis sietünk kiemelni, hogy ez bizony a mindnyájunk közös kincsének: a vallásszabadságnak egy újabb arcul verése. Hodie tibi, cras mihi, — ma a zsidó rabbik gyermekeit kényszerítik megszegni a negyedik parancsolatot, holnap a kálvinisták iskoláiban ünnepeztetik meg Constantin és Helena napját, hogy végül a török ifjakat is feleskeshessék a Szent Háromság nevére.

Ez az absurdumig vitt syllogizmus csak a tények logikája, mert azt ne feledjük el, hogy a vallás és lelkiismereti szabadságon ejtett legkisebb rés is elég ahhoz, hogy a veszedelmes sérelmek és üldözések egész szennyes áradatát zudítsa a sok véromlással körülgátolt és biztosított vallásszabadság békés virányaira. Angheliescu ne imputálja magának annak

el döntését, hogy e kérés nem lelkiismeretbeli megnyilvánulása a zsidó vallásosságnak, ezt bizza a Thórára és a máramarosi zsidó rab-bira, mert hogy mi a zsidó vallás tanítása a szombat szentségéről, azt nem az orthodox vallásos meggyőződés határozza meg, hanem a Pentateuchus, hol világosan és örökérvényűen elő van írva Izrael fiainak: „Semmi dolgot ne tégy azon, se magad, se fiad, se lányod stb.” (V. Móz. 5. 14.)

Ha a zsidó formalizmus és külszínes vallásosság, nagy általánosságban a való életben, sokszor meg is csufolja a szombat nap szentségét és ha a kalmár szellem ezt az egész izében szent és egészen zsidó szombati theodiceát átal hágja is, mégsem szabad senkinek, még Angheliescunak sem, azt állítani, hogy ez a szombati munkatiltás nem lelkiismeretbeli dolga a zsidó kegyes léleknek, mert az! A keresztyénségnek nem az, mert Jézus a szombat megtartásáról nem a formalizmus szellemében nyilatkozott, de ez nem jogositja fel a keresztyénséget arra, hogy tüzzel-vassal irni és dolgozni kényszerítse szombaton Izrael fiait.

Cuza beszélhet így, meg Zela Codreanu, de ezek az urak igazán messzebb vannak Jézus Krisztustól, mint Makó Jeruzsálemtől.

Ugy látszik Angheliescu is egyre távolodik a keresztyén vallásosság megértő államférfiúi koncepcióktól és az elfogultság centripetális erői hajítják a sötét régiók felé, hol a szeretet s megértés már elvesztette a maga Krisztusi centrifugális vonzó erejét.

Gergely Ferenc.

Kiáltó szó — a pusztában?

Megvallom, resignáltan hajtom meg fejeimet s magamban sóhajtom: valószínű.

Szászváros város magyarsága tíz év óta egyebet sem tesz, mint temet. Temeti azokat az intézményeit, amelyekben életere lüktetett, s amelyeknek mindenike egy-egy tartó oszlopa volt egyuttal annak a védő boltozatnak, amely ostromló kövek záporától védi létezésünket. Aztán a temetéskor keservesen feljajdulunk, kiáltjuk ország-világ fülébe, mily fájdalom nekünk ez intézmény kimulása, — s ezen nem is szabad sem csodálkozni, annál kevésbé megbotránkozni senkinek, hanem bösz dühvel keressük s kevés keresés után — úgy véljük — meg is találjuk azt a bűnös embert vagy azokat a bűnös embereket, aki vagy akik egyedül és kizárólag felelősök, sőt átokra méltó bűnösök, veszteségeink előidézésében. Biráljuk-e nyílt szemmel a közreható tényezők erejét? Vizsgáltuk-e, vajjon azokkal szemben még a legjobb hiszemű küzdelemnek is nem benuktan kellett-e ellan-kadnia? Bizony ebben a tekintetben nem igen szoktunk elég óvatosak lenni. És a legkritikább eset az, mikor azt kérdezzük magunktól, megtettünk-e mindent a féltett intézményt fenyegető veszedelem elhárítására? Ha kérdezzük is, a feleletben nem igen van köszönet, mert az a tudat nyugtatja meg lelkiismeretünket, hogy eleget lármáztunk, eleget tiltakoztunk — hiába.

Vannak azonban közkinccseink, melyek megmaradnak, nem kallódnak el, ha kellene nekünk. Ha kellene, akkor mi tartjuk meg azokat magunknak és nem követelhetjük, de nem is várjuk, hogy más tartsa meg számunkra.

És most az általánosságokról elérkeztem ahhoz, amiért szót kiáltok mindazokhoz, akik úgy vélik, hogy nekünk, szászvárosi és vidéki magyarságnak szükségünk van erre a heti lapra, amely örömlünkben, bánatunkban ve-

lünk érez, kiáll mint éber daru a pihenő csapatot takaró nádtenger szélére és néz, néz a messzi távolba, nem lát-e egy kis sugárkévét közeledni, hogy azt hangos szóval rikoltja a szendergő darucapat fülébe.

A „Szászváros és Vidéke“ szerkesztősége teljes igyekezettel és azt hiszem, nem minden siker nélkül fáradozik azon, hogy e lap színvonala méltó legyen e minden oldalról ostromlott magyar nyelvsziget nem éppen dicsőtelen multjához és ahhoz a helyzethez, amelyet magunknak igénylünk és kivívni akarunk. E lap kiadóhivatala kellőképpen nem is méltányolható áldozatkészséggel tette lehetővé a megjelenést és juttatta el a lapot oly helyekre, ahol az öntudatra ébredés nehéz munkájában kívánt segítő kezet nyújtani e célért buzgolkodó más szervezeteknek. Ezekkel sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal nem akar hivatkozni, de rámutat mint olyan cselekedetekre, amelyekhez oda akarná csatolni az olvasóközönségnek az eddig tapasztaltnál jóval melegebb támogatását, befogadó készségét.

Magam őszintén kijelentem, most nem arról van szó, hogy ezt a lapot tartsuk fenn azért, mert hiúságunk megkivánja, legyen nekünk magyaroknak lapja Szászvárosban. Ily üres hivatalkodásért egy banit se érdemes kidobni. Itt arról kell beszélni, érezzük-e mi magyarok, hogy e sivár dermesztő légkörben jó ha van nekünk egy szerényen, de becsületesen pislogó pásztortűzünk, melyet néha körülállunk s kézbe kezet fogva melengetjük nála lelkünket a viharos szeles éjszakában.

Ha kell nekünk ez a páasztortűz, mindnyájan rakjunk rá tehetségünkhöz mérten egy-egy kis rőzsét, mert különben a tűz elhamvad és lapunk se lesz képes feladatait tovább is vállalni.

Z. u. i.

Nyugdíjasok figyelmébe.

Az erdélyi nyugdíjasok türelmetlenül tekintenek most Bukarest felé, ahol talán a közeli napokban nagyjelentőségű döntés történik a nyugdíjasok nyugdíja ügyében.

Arról van szó, hogy az összes nyugdíjasok akiknek nyugdíjilletékét a multban állapították meg, kérhetik a nyugdíjilletéküknek emelését azon az alapon, hogy a nyugdíjaikat csak az alapfizetés alapján állapították meg és számitáson kívül hagyták az alapfizetés kiegészítő részét képező drágasági pótlékokat.

Még 1912-ben történt, hogy egy minisztertanács oly döntést hozott, hogy a tisztviselők részére fizetendő „indemnitasia speciala“ kiegészítő részét képezi a tisztviselői alapfizetésnek és nyugdíjaztatás esetén a nyugdíjat nem csupán az alapfizetés, hanem e pótlék után is követhetik. A nyugdíj megállapítása ugyanis a nyugdíjtörvény szerint így történik, hogy a tisztviselő utolsó három évben élvezet alapfizetését veszik alapul. Az indemnitasia speciala pedig az alapfizetésnek gyakran eléri a száz százalékat is és abban az esetben, ha ezt a pótlékokat is alapfizetés-ként számitják, ez azt jelenti, hogy a nyugdíjba vonuló tisztviselő kétszer olyan magas nyugdíjat kaphat.

A minisztertanács e döntése fölött egészen 1928-ig folyt a vita a különböző hatóságok között, míg végre a legfelsőbb Semmitőszék a 158—1928-as számú döntésével pontot tett e hét éves vita végére, amikor ugyanis elvi döntést hozott, melyben teljesen magáévá tette a minisztertanács döntését.

A semmitőszék is kimondta, hogy a tisztviselők alapfizetésébe be kell számitani a pótlékokat is és e két összeg alapján kell a

nyugdíjat megállapítani. E semmitőszéki döntés után a nyugdíjasügyek vezérigazgatója az 19782. számú körlevelével tudomására hozta az érdekelt hatóságoknak, hogy ezentul a nyugdíjba vonuló tisztviselők nyugdíját a 158. számú semmitőszéki döntés szerint kell megállapítani.

Már most az a kérdés, hogy mi lesz a már régebben megállapított nyugdíjakkal. Ugy a minisztertanács, mint a Semmitőszék, valamint a nyugdíj-ügyek vezérigazgatója csupán a jövőben megállapított nyugdíjak ügyében intézkedett, de nem volt szó már a multban megállapított nyugdíjasok hasonló igényéről. Minden kétségen felül áll azonban az, hogy ez az elvi döntés éppen úgy érvényes azokra, akiknek nyugdíját ezentul fogják megállapítani, mint azokra, akik már régebben mentek nyugdíjba. A magyar párt szatmári tagozata egy adott esetből kifolyólag a Semmitőszék elé vitt egy hasonló ügyet és a Semmitőszék a közeljövőben fog dönteni arról, hogy a multban megállapított nyugdíjakat is hasonló módon kell-e megállapítani. A döntés elé fokozott érdeklődéssel néz a sok ezer nyugdíjas, hiszen a kedvező döntés azt jelentené, hogy évekre visszamenőleg felemelt nyugdíjra volna igényük.

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat,

prédikálta éppen a pap a szószékről, midőn a mult vasárnap elkésvé, léptem be a templomba. Jézust kérdezték u. i. a farizeusok, aki nekik ezt a törvényt már akkor, mint a világbéke alapkövét állította fel. És elmondá és elmagyarázá a lelkész, hogy minden, Isten képmására teremtett ember a felebarátunk, tekintet nélkül arra, hogy milyen nyelvet beszél az illető, tekintet nélkül milyen vallást vall a felebarát. Mély értelmű gyönyörű szép szónoklat volt, alkalmas arra, hogy az ember elmerüljön, elgondolkozzon egy kissé. És elgondolám, hogy aznap minden keresztyén templomban, ugyancsak arról prédikáltak a világ minden nyelvű és vallásu embereinek. És elgondoltam, milyen igazi tiszta béke volna az, ha e törvényt mindenki magára nézve kötelezőnek ismerné el, hiszen a polgári törvénykönyvben — amely törvénykönyv nélkül emberi társadalom el nem képzelhető, — egyéb sincs mint „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ vagyis ne lopj, ne gyilkolj, ne csalj, ne panamáz, ne gyűlölködj. Mily paradicsomi élet volna ez a világ, ha mindenki betartaná ezt a törvényt, azok is akik részére irták, azok is akiknek ügyelniük kellene annak betartására. Dehát önzők, gyarlók vagyunk. Uglátszik nekünk a pap hiába prédikál, bárhol, bármely nyelven. Ha el is megyünk Isten házába, Isten igéjét hallgatni, a szavak hatása alatt egy pillanatra felülkerekedik bennünk a jobbik érzés, az emberibb, a tisztesség, talán lelkünkben megbánást is érzünk, talán felteszük magunkban, ha eddig nem, de ezentul Isten igéje szerint fogunk élni, de alighogy kilépünk a templomajtón, szembe találjuk magunkat az étellel. Azzal az elhibázott étellel, amelyben oly sok az önzés.

A ma nyelvén „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ lényegesen módosult. „Csak önmagadat szeresd“ ment át a köztudatba, ez nevelődik bele a gyermekbe s nő vele oly megdönthetetlen meggyőződéssé, mely tétel alapján Isten igéjének többi igazsága is csak szólam maradt. A farizeusok csunya világál-éljük annak reménye nélkül, hogy nekünk is lesz majd egy Messiásunk, ki tisztító korbácsával újra megváltja ezt a világot.

Alpha leleplezi önmagát.

Tessék elképzelni egy nagy darab hustömeget, akkorát mint egy ötven literes hordó. E hustömeg formája olyan, mint egy emberi szív. Tessék tehát elképzelni egy hatalmas nagy szívet, amely lüktet, érez, szeret, másokat jobban, mint saját magát, dobog, mindig másokért dobog. Jobbról-balról egy-egy hatalmas fül, akkora mint Bisztricsányi szamararé. Azért olyan nagy, hogy mindent, halljon. A szív közepén egy nagy kancsal szem. Olyan nagy, hogy mindent lásson. A hasa közepén egy ferde förtelmes nagy száj, hibás fogakkal, olyan ferde, hogy minden emberi gyarlóságot világgá kürtölhessen. És a fertelmes szív pedig csak szeretni tud. Szereti a szépet, a csunyát, az ifjat, az öreget, szeret mindenkit, szeret mindent.

Amennyiben azonban az emberi törvények a huszadik században, ugylátszik valami érthetetlen nyelven vannak megírva és akárhogy is magyaráznám, úgy sem értené meg senki, célot, úgy vélem könnyebben elérhetőnek, ha az emberek gyarlóságait gunyos csipkedéssel tárom szeméi elé. Met célot az, hogy embertársaimat gyarlóságaikkal szembe állítva javulásra ösztönözsem, javulásra, hogy rövid földi életünket úgy éljük le, ahogy lelkes emberekhez és nem úgy, mint lelketlen állatokhoz illik, mert hiszen ez, csak ez a különbség ember és állat között. „Te számár“ ezt a következő pecben elfelejtem. „Te pápaszemes számár“ oh kérem, ezt ha el is felejtem, mindannyiszor eszembe jut, ha pápaszemet látok. A komoly dolog untat. Jó, hát ha nem jó a komoly, Alpha tud hahotázva is komolyat mondani. Nem sértegetni, nem gunyolni, nem rosszat, csak jót, igazán jót akar és ez Alpha. Ne keresd tehát, ki, mi lehet Alpha, elégedj meg azzal, hogy van, mindent lát, mindent hall, mindenkinek és saját magának az ügynek, a dolognak, a személynek csakis jót akaró nagy fertelmes szív az az:

ALPHA.

Homokból

várat épít a gyermek az angol tengerparton éppugy, mint a belga, francia vagy olasz tengerparton. És éppugy homokból emel fantasztikus épületeket a miamii milliomos gyermek, mint a Fekete tenger partján, a közjótékonyaság garasából üdülő szegény hadiárva. Sőt bizonyára a kis beduinbulónak is kedvenc játéka a homok. Van Brüsszelben egy Le Soir című lap, mely most azzal a kepvés ötlettel kedveskedik, hogy a belga tengerparton homokvár-építőversenyt rendez. Mint minden versenyt, természetesen ezt is bizonyos feltételekhez kötötték. A feltételek között van egy, mely a gyűlölet a háború vészes árnyait idézi fel és az ellenségeskedés magvát hinti et az ártatlan gyermeklelkében. A versenyt rendező lap kiköti, hogy „a versenyben csak belga szövetséges és semleges állambeli gyermekek vehetnek részt“. Német gyermek nem építhet homokot a belga tengerparton. Bizonyára olasz gyermek is csak akkor, ha 1915. nyara után született, akkor, amikor Olaszország már a hármasszövetség ellen lépett be a világháborúba. Bolgár gyermek talán csak akkor versenyezhet, ha hazájának a központi szövetségből történt kilépése után látta meg először a napvilágot. Hogy román gyermekek, akik a bukaresti béke után születtek, részt vehetnek-e a belga tengerparton rendezett homokvár-építés olimpiaszán, afelett bizonyánnyára folyik még a vita a versenyt rendező lap szerkesztőségében.

A belga gyermekeknek így meg kell tanulniok a világháború politikai és diplomáciai történetét. Végére is nem kompromitálhatják magukat azzal, hogy német gyermekek hordják a tenger vizét a homokvár sáncai mögé s talán magyar gyerekek, — akiket az ő szülei könnyűlehetősége és emberszeretete vitt ki maguk közé, — ártatlan kezei az övékkel együtt furja, dagassza, építse a homokot. Vannak gyermekjátékok, melyek játszva oktatnak. Van „mulatságos egyszerű“, amely játszva tanítja meg a gyerekeket az egyszerűre. Vannak jáiékok, melyek a betűkre tanítják meg a csöppnyi embereket.

A Le Soir most olyan játékot talált ki, amelyik arra tanítja a gyerekeket, hogy ki volt a barát, ki volt a semleges és ki volt az ellenség. És nem is csak erre tanítja. Hanem arra is, hogy aki barát volt, az barát maradt s aki ellenség volt, az ma is ellenség s ellenség marad mindörökre.

Mit ér Locarno, mit jelent Thoiry, mivel bátorít bennünket a Kelloggyezmény, ha gyűlöletre tanítják még a gyerekek s az uszító gyűlölködő, a sovinizmus törzsébe ojtott nacionalizmus gyümölcsével táplálják fogékony lelküket. Várhatnak-e a felnöttek békét akkor ha az uszítás és gyűlölet frázisaival trágyázzák a gyermeklelkék szüz talaját?

Le Soir estét jelent. Sötétséget. Valóban sötét és aljas megmérgezése a gyermeklelkének ez a homokjáték-verseny. Nem kell a német, nem kell a magyar, nem kell az osztrák, a bolgár, a török gyermek. Jöjjenek a néger, az indiánusok, a gurkák és egyéb szövetségesek gyermekei, ezektől majd megtanulhatják a belgák azt is, hogy mi a kultúra.

D. H.

HIREK.

— **Házasság.** Viszolaicsky Irén és Dózsa Dezső, ny. m. kir. honvéd tüzérszázados, a budapesti Bocskay István m. kir. reáliskolai nevelőintézet főtanára f. hó 22-én déli 12 órakor tartották esküvőjüket a fenti intézet protestáns kápolnájában.

— **Műsoros-estély.** A Kaszinó igazgatósága felhasználva azt az alkalmat, hogy Kazatsay Imre, a magyar dalnak e rendkívüli tehetségű interpretálójá rövid szabadságon városunkban tartózkodik, egy műsoros-estély rendezését határozta el, melynek keretén belül Kazatsay Imrén kívül Berivoy József, Faragó Endre, Bede Sándor, Szántó Sándor, Gönczy Pál fognak fellépni. Berivoy József közelebbi bekonferálása Szászváros közönségének szükségtelen. A Kazatsayval együtt előadandó magyar nótá számaik, az érzéstől átítatott művészi előadásnak lesznek tökéletes kifejezői. Mindketten hivatott tolmácsai a magyar dalnak, melyek közül a legszebbeket **október 2-án** a Kaszinó színháztermében fogjuk hallgatni. Kivülök még két prózai számban „műkedvelő gárdánk kitűnő komikus-együttese lép fel. Egy sirva-vigadó esténk lesz, melynek „művészi szépsége bizonyára össze fogja gyűjteni mindazokat egy feledhetetlen estére, kik szeretik a magyar nótát.

— **Énekórákat** adok kezdőknek és haladóknak, **zongora- és hegedű-órákat** kezdőknek. **Hilde Dörner.**

— **A szászvárosi állami anyakönyvi hivatal házassághirdető táblájáról.** 1. Simedru Antal téglavető, 29 éves gör. kath. vallású veszi Bogdan Vilma napszámos gör. kath. vallású 27 éves hajadont, mindkettő szászvárosi lakos. 2. Vajtarhelean Péter zenész

26 éves nőtlen gör. kath. vallású vőlegény veszi Bogdan Mária napszámos hajadont, ki 29 éves gör. kath. vallású. 3. Pipili Romulusz napszámos gör. kath. vallású 29 éves vőlegény veszi Macra Karolina gör. kath. vallású 26 éves napszámos hajadont, mindketten szászvárosi lakosok.

— **Vesztett kutya garázdálkodása.** Városunkban a múlt vasárnap egy kicsiny fekete kutya négy gyermeket megmart, azonkívül egy libát, egy sárga kutyát és egy tehenet. A megmart gyermekek a rendőrség és a polgármester gondoskodása folytán kísérő személyekkel a kolozsvári Pasteur intézetbe vitettek a védőoltás megejtése végett. A garázdálkodó kutyát lebunkózták és fejét szintén felküldötték a Pasteur intézetbe. Mi sem természetesebb, hogy most már egy szigorú ebzárlat következik és ismét megjelenik a kutyapecér kordéjával. Kivánatos volna, ha a kutyapecér ne állandóan a piacon cirkálna, hanem inkább a külvárosban fogdosná össze a csatangoló ebeket, az ebzárlat pedig ne egy egész esztendőre, hanem precizen ettől eddig, pl. október hó 15-ikéig tartson. Mindazok pedig, akik oly kedvező anyagi helyzetben vannak, hogy kutyát tarthatnak, gondozzák kutyáikat, enni és inni adni el ne feledkezzenek, az ebzárlat alatt pedig pórázon vezessék és szájkosárral lássák el az ebeket. A rendőrök pedig írják fel szorgalmasan és kivétel nélkül mindazon kutyagazdákat, akik a kibocsátott rendeleteknek eleget nem tesznek. Egypár érzékeny pénzbüntetés és oly rendes kutyái lesznek városunknak, hogy no.

— **Talált tárgy.** Egy fekete bőrtárca (portofel) találtatott. Igazolt tulajdonosa a rendőrségen átveheti.

Az Öreg Büdös, meg az Új Büdös.

Irta: KUN ANDOR.

Carteret, N. J., április.

New Jersey államban robog vasutunk. Nemrégén még mocsarak, lápok terjeszkedtek itt, maláriát lehelt a sok poshadt víz, moszkítóknak volt ez a paradicsoma. Egyes helyeken még most is tonnaszámra hordják gépek a szemetet, hogy azzal töltsék fel a mocsarakat s így szemétre épüljenek a jövő évtizedek felhőkarcoló városai.

Korom, gőz és füst mindenfelé: sok ezer gyár ontja fertőző lehelletét. — Átme gyünk Greenvillen, Bajonneon, — Rockefeller-birodalma — ahol ezerszámra áll óriási ciszternákba az olaj. Óriási távolságból, Texasból folyik ide hatalmas földalatti csatornákon az olaj, — nyomógépek taszítják idáig — itt finomítják és rakják tengeri hajókra.

Egy-egy helyen monstruózus ócskavastelepek, máshelyen füstölög az olajtól a föld, mindenféle vegyianyagtól szines a víz. Robbantóanyaggyárak, ahol a jövő háborúja bombáit, gyilkos kémiai szereit gyártják. Virágzó szép városok, rengeteg munkástelep az ő jellegzetes bádofedelű, falu faházaival. Hol összezsufolódnak a házak, hol meggyérülnek — aszerint, hogy mint sikerült a real estate, a telekügynökölés, ami igan nagy üzlet itt, amióta a bevándorlók — különösen a magyarok — nemcsak pénzt „csinálni“ jönnek ide, hanem telepednek is és így elsősorban házat alapítanak.

Carteretben már fenhéjából Roosowelt Avenue, Mac Kinley street a neve az utcáknak, vannak boulevardok is, de néha kifárad az ember, amíg az Avenue vagy Boulevard egyik házatól a másikig ér. Nem baj: majd megtelik, Amerikában előbb épül ki a város kerete s csak azután népesednek utcákká a jövő házai.

Sok szabolcsi lakik itt. Egyik-másiknak igen szép, kényelmes a háza. Otthon zsellér volt, napszámos, de ott központi fűtés mellett meleg-hidegvíz szolgáltatással él öt-hat szobában s kihallik az uri szobából a rádió. Némely helyen viszont négyen hálhatnak felváltva egy ágyban s bizony talán nem is vicsorog az a vicsorogó, hogy mr. Kovács összeismerkedik mr. Szabóval, kiderül, hogy földik s kérdezi mr. Kovács:

— Body, hát te hol vagy burdon?

— Body, én mr. Fehérnél a Wilson-streeten.

S addig faggatódnak, amíg kiderül, hogy már két éve egy ágyban hálhatnak minden éjjel mrs. Fehérnél, de az egyik nappali munkás s éjjel alszik, a másik éjszakai munkás, hát nappal hál s ezért nem tudnak egymásról.

*

— Jönnek a bődösök — mondják tisztelettel a Hungarian Restaurantban.

A büdösök azok, akik az Ócska Büdösben, Új Büdösben, Alsó Büdösben, vagy Felső Büdösben dolgoznak. A Büdös pedig — a műtrágyagyár. Van itt bőven. Ide hordják az állati beleket, szarvakat, vért, szőrt, sok halat, csontot, szódát, vegyszereket: ezekből készül a műtrágya. Büze orrfacsaró. Belevesszi magát a ruhába, kibüzlük az emberből, izzadságos kezesorításából s olyan átható, hogy napokig facsarja még annak az orrát is, aki egy negyedórát komázott a „büdösökkel“. Ezek a „büdösök“ Magyarország legderekább, legmunkásabb, legjobb sorsa méltó fiai. A javuk szabolcsi, akad azonban köztük veszprémi, vasi, ungi, szatmári és más vidékről való is. Nem látták ezek otthon színeit sem gyárnak: a föld szerelmesei ők, akik azért vágtak neki az óceánnak, hogy nehéz munkával szerezzenek annyit, amennyiből földet lehet venni otthon. A nagy hitbizományok vidékének földéhsége hajszolta ide őket. S azután itt ragadtak. Mind haza szándékozott, a háború után azonban telepedni kezdett, itt szerzett hazát s amerikaiá polgárosodott.

Beszélgének.

— Most egy kicsit visszaestünk, pangás van, majd lesz azért még itt is szüret.

— Bezzeg a háború alatt fogdosták az embert. Mindenkinek volt munkája és annyit kerestünk, amennyit akartunk. Most meg az Ócska Büdös bezárt. Az Új Büdös csökkent a munkát, Még csak a rézgyár tartja bennünk a lelket. Én huszonegy éve dolgozom az Öreg Büdösben s most kiadták az ordret, hogy nézzek más után. Muffolhatok tovább. A bős csak a jó komákat tartja. Pedig én egész életemet itt töltöttem a Förlájerben, ott drájerizok huszonegy éve a numera sevenájutnál. Még ezen a héten mikszoltuk a Büdöst, viszik Kjubába, hétfőn pedig tovább állhatunk. Az a szerencse csak, hogy van egy kis késmonim.

A másik azonban vigasztalja:

— Volt már rosszabbul is, mikor annyian voltunk munka nélkül, hogy ha hat ember kellett: ezren leptük el a portát s tűzoltófecskendővel kellett közénk spriccelni, hogy a trénen keresztül az a pár ember be tudjon jutni az oficba.

A végén mégis csak politizálunk. Az egyik a Habsburgokat szidja:

— Ha nem tudnak maguk prezidentet választani, akkor legyen tovább is kormányzó.

A másik pedig kijelenti:

— Nem volt maguknak soha olyan királya, mint az öreg Ferenc Jóska. Az a bajuk, hogy azt leütötték a trónról. Nekem nem kell Kosuth se, mert az is kivitte Olaszországba a karé aranyat.

— Sir, — teszi hozzá, majd a nagyobb nyomaték kedvéért ezt is, hogy — dácól!

A többiek azonban mosolyognak, hogy ezt az öreg Ferenc József rajongót ne vegyem komolyan. Kár lenne vele vitatkozni.

Mesék.

Egy nagygyűlés alkalmával találkoznak az összes jótulajdonságok az égből. Örvendnek egymásnak, hiszen mind jó ismerősök, csak ketten viselkednek valahogy oly idegenül egymással szemben. Csodálkozva kérdezi az Uristen:

— Mit, hát ti nem ismeritek egymást?

— Nem! — volt a felelet.

— No nem baj. Azzal bemutatta az Uristen egymásnak az idegeneket. Egyik volt a Jótétemény, a másik a Hála.

*

Sok jóbarátja volt a Meggyőződésnek, mely állandóan nagy szellemi és anyagi jótéteményben részesítette elvarárait. A Furfang azonban addig piszkálta az elvarátokat, míg nem bennük felülkerekedett a Kapzsiság és pillanatnyi előnyért elárulták a Meggyőződést. Csak egy finom lelkű szegény nő, nem is elvarátja, csak jóismerőse a Meggyőződésnek utasította vissza undorral Furfang udvarlásait. E szegény asszonynak a neve Jóizlés volt. Schnitzler.

Értesítés!

30 2—3

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg berendezett

Cukrászdámat

a Kaszinó épületében megnyitottam. A legfinomab cukrászsütemények, torták, krémek stb. gazdag választékban naponként frissen elkészítve állanak a t. nagyközönség rendelkezésére.

Az étteremben minden szombat este nagy disznótoros vacsora. — Szives pártfogást kér, tisztelettel:

id. Bisztricsányi Ernő.

Őszi és téli DIVATLAPOK

kaphatók a Szászvárosi Könyvnyomda Rt. könyv- és papirkereskedésében.

Vonatok érkezése és indulása.

Tövis felől érkezik:	Piski felé indul:
243 sz. Személyvonat 129	133 órákor
239 " " " 812	816 "
241 " " " 1751	1754 "
21 " Gyors " 945	946 "
5 " Express " 209	210 "

Piski felől érkezik:	Tövis felé indul:
244 sz. Személyvonat 348	350 órákor
240 " " " 1102	1106 "
242 " " " 1937	1940 "
6 " Express " 439	440 "
22 " Gyors " 2108	2110 "

Munkásvonatok.

Piski felől érkezik:	Alkenyérig indul:
Munkásvonat 501	502 órákor
" 1720	1721 "

Alkenyérrel érkezik:	Piskiig indul:
Munkásvonat 610	611 órákor
" 1901	1902 "

Autóbuszok 25 perccel vonatérkezés előtt indulnak az összes vonatokhoz, a munkásvonatok kivételével.

Légtörő zavarok nem bántják,
s a legtokéletesebb
művelészetben lesz része, ha

Parlophon
grammaphonon

Parlophon
lemezekről

hallgatja otthonában a
világ legnagyobb művészeit.

▼▼ ▼▼
E világhírű márka gyártmányai
feltűnő olcsó árban a
„Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“
papirkereskedésében kaphatók

Cenzurat de: V. Ivășcoiu, secretar de plasă.

Nincs a megyében napilap,

s így a megyei vonatkozású eseményeket, személyi és egyéb híreket, rendeleteket s üzleti vonatkozású hirdetéseket

csak a megyében megjelenő ujságokból olvashatja.

Rendelje meg a 16 év óta fennálló s a megye minden részébe járó

„Szászváros és Vidéké“-t

Előfizetési ára: Egész évre 240, félévre 120,
negyed évre 60 leu. Hirdetési olcsók!